

BUĞDAY YETİŞTİRİCİLİĞİ

Önemi

Buğday insan beslenmesinde kullanılan kültür bitkileri arasında dünyada ekiliş ve üretim bakımından ilk sırada yer almaktadır. Bunun sebebi buğday bitkisinin geniş bir adaptasyon yeteneğine sahip olmasıdır. Ayrıca buğday tanesi uygun besleme değeri, saklama ve işlenmesindeki kolaylıklar nedeniyle yaklaşık olarak 50 ülkenin temel besini durumundadır. Buğday başta unlu mamuller olmak üzere birçok gıda ve sanayi sektöründe kullanılmaktadır.

Toprak

Nadas-ekim sisteminin uygulandığı kurak yarı kurak bölgelerde, toprak işlemenin amacı yabancı otları yok etmek, toprakta suyu biriktirmek ve korumak, aynı zamanda da iyi bir tohum yatağı hazırlamaktır. Erozyona yol açmayacak toprak işleme yöntemlerinin uygulanması da önemlidir. Toprak işlemede, toprağı altüst etmeyen, devirmeyip alttan işleyen aletler kullanılmalıdır. İlk işlemler için kırılmaç kuyruğu pulluk, kazayağı ve benzeri aletler kullanılmalıdır. Nemli ya da sulanan, nadassız tarım uygulanıp her yıl ürün alınan yerlerde toprak, hasattan hemen sonra gölge tavı varken pullukla 15-

20 cm derinliğinde sürülmelidir. Ekimden öncede kazayağı + tırmık takımıyla ikileme yapıp iyi bir tohum yatağı hazırlanmalıdır.

Ekim:

Yüksek bir verim ve kaliteli ürün elde etmenin ön koşulu, tarlada uygun zamanda düzenli bir çimlenme ve çıkışın sağlanmasıdır. Yurdumuzda buğday genellikle güzden ve kışlık olarak ekilmektedir. Kışlık ekimde, yazlık ekime oranla daha yüksek verim elde edilmektedir. Ayrıca ekim zamanı çeşidin soğuğa toleransı ve vernalizasyon isteğine bağlı olarak değişmektedir. Bölgeye tavsiye edilen kışlık ekimlik buğday çeşitleri; Kate A-1, Bezostaya, Pehlivan, Gün 91 ve Mızrak 98 olup, bunlar için ekim zamanı 1 Ekim-30 Ekim tarihleri arasındadır. Yazlık çeşitler ise Basribey, Gönen 98, Panda, Golia ve Cumhuriyet 75 olup, bunlar için ekim zamanı Kasım başından Aralık sonuna kadar uzayabilir. Fakat kıyı bölgelerimiz için en uygun ekim zamanı 15 Kasım-15 Aralık tarihleri arasındadır. Toprak sıcaklığının 8-10°C olduğu zamanda ekim yapılmalıdır. Buğdayda dekara atılacak tohum miktarı; ekim zamanına, bin tane ağırlığına, çimlenme ve biyolojik gücüne bağlı olarak 18-24 kg arasında değişmektedir.

Tohumluk:

Yüksek verim için sertifikalı tohumluk kullanılmalıdır. Sertifikalı tohumluk kullanımı tane veriminde % 40 oranında bir artış sağlayabilmektedir. Tohumluk alırken tohumluklar özel ambalajlarında olmalı, ambalaj üzerinde etiket bulunmalı ve etiket üzerindeki bilgilere dikkat edilmelidir.

Gübreleme:

Buğday, gübreye genellikle iyi tepki gösteren bir bitkidir. Azotlu gübrenin yarısı, fosforlu gübrenin tamamı ekimle birlikte verilmelidir. Azotlu gübrenin diğer yarısı ise kardeşlenme döneminde üst gübre olarak verilmelidir. Toprak tahlili yapılmamış ise saf madde üzerinden dekara 12 kg azot ve 6 kg fosfor tavsiye edilmektedir. Buna göre ekimle beraber dekara 13 kg Diamonyum fosfat (DAP) ve toprak pH'ının durumuna göre 20-30 kg/da uygun formda azotlu gübre verilebilir.

Bakım: Buğdayda en önemli bakım işi, sapa kalkma döneminde azotlu üst gübre verilmesidir. Diğer önemli bir bakım işlemi ise yabancı ot mücadelesidir. Yabancı otlarla mücadele için toprak işleme titizlikle yapılmalı ve yabancı otlardan temiz tohumluk kullanılmalıdır. Yabancı otla mücadelede kullanılacak herbisitler

kardeşlenme sonu ya da sapa kalkma döneminden önce kullanılmalıdır.

Sulama: Ülkemizde buğday genellikle sulamasız olarak yetiştirilmektedir. Sulama imkânının olduğu yerlerde buğday, sapa kalkma ve çiçeklenme dönemlerinde sulanmalıdır. Fakat kurak geçen yıllarda bu kritik dönemler beklenmeden bitki strese girdiği zaman sulama yapılmalıdır.

Hastalık ve Zararlılarla Mücadele: Buğdayın en yaygın hastalığı pasdır. Pasın üç türü vardır; Sarı pas, Kahverengi pas ve Kara pas. En önemli pas hastalığı sarı pasdır ve epidemiyaptığı yıllarda büyük verim kayıplarına neden olmaktadır. Sarı pasla en etkin mücadele şekli dayanıklı çeşit kullanılmasıdır. Diğer önemli buğday hastalıkları sürme ve rastıktır. Sürme ile mücadelede tohumluklar ekimden önce organik civalı ilaçlarla ilaçlanmalıdır. Rastıkta mücadelede tohumluklar rastık görülmeyen tarlalardan seçilmeli ve dayanıklı çeşit kullanılmalıdır. Buğdayın önemli zararlıları Süne , kımıl, zabrus, bambul ve çekirgelerdir. Süne ve kımıl zararının önemli sorun olduğu bölgelerde çok erkenci veya geç yetişen çeşitler ekilmelidir. Ayrıca bu zararlılar için ülkesel mücadele yürütülmektedir.

Hasat ve Depolama: Yurdumuzda buğday için hasat zamanı bölgelere göre değişmek üzere Mayıs-Ağustos ortaları arasındaki 3.5 aylık bir dönemdir. Tanedeki nem oranı % 13.5 olduğu zaman en uygun hasat zamanıdır. Bitkiler tamamen sarardığı ve tane sertleştiği zaman hasat başlamalıdır. Ülkemizdeki buğdayın büyük bir kısmı biçerdöver ile hasat edilmektedir. Depolanacak buğdayın nem oranı % 13'den fazla olmamalıdır. Uzun süreli depolamalar için depo haşerelerine karşı ilaçlama yapılmalıdır.

T.C.
ERZURUM VALİLİĞİ
İL TARIM MÜDÜRLÜĞÜ

BUĞDAY YETİŞTİRİCİLİĞİ

ÇİFTÇİ EĞİTİMİ VE YAYIM ŞUBE
MÜDÜRLÜĞÜNCE
HAZIRLANMIŞTIR.

GENİŞ BİLGİ İÇİN

TARIM İL VE İLÇE
MÜDÜRLÜKLERİNE BAŞVURUNUZ

Yukarı Köşk Mah.25070 ERZURUM

Tel:0(442) 3170740-41 Fax:0(442) 3170742

e-posta: cey@erzurum-tarim.gov.tr

Elektronik Ağ:www.erzurum-tarim.gov.tr

ERZURUM-2008